

A VILÁG BIZONYOS SZIMMETRIÁJA

A Typotex Kiadó gondozásában megjelent, *A világ bizonyos szimmetriája* című mű a kora újkori csillagászat tudománytörténeti fejlődését mutatja be, ahogy arról a kötet alcíme – *A kora újkori csillagászat története válogatott források tükrében* – is tanúskodik. A tanulmánygyűjtemény Vassányi Miklós (Károli Gáspár Református Egyetem Szabadbölcészeti Tanszék, docens; filozófus, nyelvész, történész) és Kutrovácz Gábor (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Filozófia és Tudománytörténet Tanszék, docens; filozófus, tudománytörténész) közös munkájának eredménye, melyben a két, filozófiában és tudománytörténetben jártas szerző gondosan válogatott forrásokon keresztül vezeti végig az olvasót a természettudományok, közelebbről a csillagászat fejlődésének nagy tudománytörténeti ívén. A szerzők szakmai felkészültségét nemcsak a szövegközpontúság, hanem a forrásokhoz mellékelt és tudományos gondossággal kidolgozott tanulmányok is szemléltetik, amelyek nemcsak a szakértő közeg, hanem a laikus olvasó számára is érthetővé és élvezhetővé teszik a téma feldolgozását. Szerencsémre alap- és mesterképzésem során is részt vehettem Vassányi Miklós tanár úr *Vallás és természettudomány* címet viselő kurzusán, melyen elsőkézből tapasztalhattam meg a szerzőpáros egyik tagjának téma iránti elhivatottságát és felkészültségét. A könyv azonban nem jöhetett volna létre a csillagász végzettségű Kutrovácz Gábor asztronómiai, fizikatudományi szaktudása nélkül sem, amely a bevezető tanulmányokon kívül a szakszerű jegyzetapparátusban is megnyilvánul. A kötet mások munkáját dicséri. A forrásgyűjteményben ugyanis közreműködött Erdei Ildikó, Nádasdi Nóra és Suszta Laura is.

A világ bizonyos szimmetriája hat fejezetében hat különböző szerző kapott helyet. Ahogy Láng Benedek tudománytörténész fogalmaz a kötet előszavában: „E könyv szereplői a tudomány történetének legismertebb, legtöbbet hivatkozott szerzői közé tartoznak [...]” (7.) Olyan nagy tudósok munkái találhatók a különböző fejezetekben, mint Nicolaus Copernicus, Michael Mästlin, Johannes Kepler, Galileo Galilei, René Descartes és Isaac Newton. Úgy gondolom, hogy a névsor önmagában is jelzi az alkotás tudományos horderejét. Szintén a szerzők alapos felkészültségét dicséri, hogy az adott gondolkodók munkásságát részletes háttértörténeti ismertetés mellett dolgozzák fel, ezzel elősegítve a témán belül való tájékozódást. A *Sidereus nuncius*, a *Principia* vagy a *Narratio prima* elemzése mellett olyan érdekességek ismertetésére is helyet találtak, mint a távcső feltalálásának története. Ezen felül a gyűjtemény függelékei között található egy csillagászati fogalomtár, amelyet maga Kutrovácz Gábor állított össze. Emellett helyet kapott a *Principia mathematica* későbbi kiadásainak részét képező *Scholi-*

um generale teljes latin szövege is, amelyet a kiváló teológus és Newton-szakértő, Erdei Ildikó dolgoz fel, akinek *Kora újkori teológia és filozófia* előadás-sorozatán jómagam is részt vehettem. Szakmailag különösen nagy örömmel láttam, hogy a szerzők nagy hangsúlyt fektettek Newton teológiai munkásságának bemutatására is a természettudományos jelentősége mellett, hiszen Newton ezen oldalát még napjainkban sem teljesen ismeri a tudományos és laikus közvélemény. Ezért is kimagasló *A világ bizonyos szimmetriájának* progresszivitása.

A tanulmány- és forrásgyűjtemény nemcsak a tudománytörténet, de a kutatómódszertan szempontjából is fontos. A kategorizáló gondolkodás tükrében ugyanis hajlamosak vagyunk úgy tekinteni gondolkodókra és tudományágakra, mint statikus jelenségekre. Ennek folyományaként történelemszemléletünkől gyakran kivész a dinamizmus. A fent említett szerzők vizsgálata során Vassányi Miklós és Kutrovátz Gábor kiválóan szemléltetik, hogy a gondolkodás és a tudomány fejlődése nemcsak általánosan, hanem egyénenként is egy hosszas folyamat eredménye. „A történelem nagy gondolkodói és tudósai nem voltak mindig szobrok” – fogalmazott erről egy kedves régi tanárom. A folyamat, melynek során egy tudományos felfedezés létrejön, adott esetben épp olyan jelentős tanulságokkal bírhat, mint maga a gondolat. A kötet szerzői ezt szem előtt tartva dolgozták ki és állították össze ezt a terjedelemben és szakértelemben is bővelkedő művet, amely forrásgyűjtemény szerepkörének eleget téve, nagyban megkönnyítheti a kutatók és a tanulni vágyók munkáját, mivel egy egységes tematika mentén gyűjti össze a kapcsolódó szerzőket. Ilyen módon pedig a különféle tudománytörténeti kurzusok primer és szekunder irodalmának szerves részét képezheti a közeljövőben. Kutatóként mindig örömmel kell fogadnunk a hasonló alapossággal és rendszerességgel kidolgozott forrásgyűjteményeket, amelyek egy adott téma komplex lefedésére törekednek. Nagy öröömre szolgált, hogy a nyár folyamán az elsők között olvashattam *A világ bizonyos szimmetriáját*.

(Vassányi Miklós – Kutrovátz Gábor: A világ bizonyos szimmetriája. A kora újkori csillagászat története válogatott források tükrében. Tanulmány- és forrásgyűjtemény. Budapest: Typotex, 2021)

Scheffer Kevin

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Filozófiatudományi Doktori Iskola